

L'orgue de Llivia i els organistes

crònica

El Festival de Música de Llivia (la Cerdanya) és dels més importants de Catalunya. Enguany s'ha arribat ja a la seva IX^a edició, i en aquesta ocasió s'ha inaugurat un orgue -un dels més importants del Principat, de manufactura nova- construït per Gabriel Blancafort i París -mestre orguener-, a Collbató.

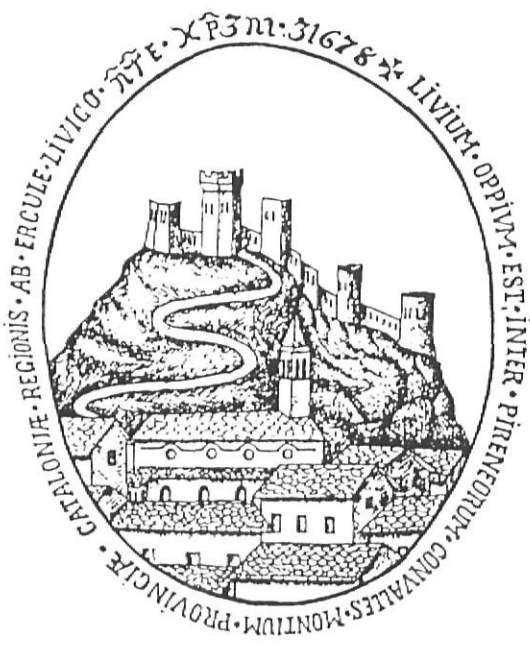
El Sr. Josep Vinyet és el secretari del Patronat del Museu Municipal de Llivia; Patronat que, d'altra banda, organitza el Festival. El Sr. Vinyet, que és l'ànima d'aquest Festival de Música, ens explica que la idea de fer un orgue per Llivia "va sorgir fa un parell d'anys, donat que el Patronat va veure la necessitat d'un orgue que -a més de la seva funcionalitat en el culte litúrgic- obrís una nova activitat en el Festival. Se'n va parlar amb el Sr. Amadeu Roca (organista dels caputxins de Sarrià) el qual estava molt entusiasmada amb la idea; ja d'entrada ens va dir que ens poséssim amb contacte amb l'orguener Sr. Blancafort. Aquesta idea es va anar madurant -tot i que amb moltes precaucions- i va quedar un xic estancada, fins que es va parlar amb Epson".

Epson, principal sponsor del Festival de Música de Llivia, els encoratjà a tirar l'afer endavant. A més a més de l'sponsorització d'Epson, es va obrir una subscripció pública. El Sr. Vinyet ens comenta: "Es pel Patronat una satisfacció molt gran tenir aquest instrument tan magnífic. Representa un fet culminant en l'activitat musical que organitzem; una fita del Patronat, i a la vegada representa una obertura vers nous horitzons, vers unes ac-

tivitats organístiques. S'està ja pensant en un cicle especial de música d'orgue, i també es preveu dur a terme un curs d'orgue".

L'orgue de Llivia és un orgue català. El Sr. Blancafort ens explica algunes de les característiques d'aquest instrument: "D'aparença, forma externa de l'orgue i lloc d'instal·lació, d'estructura, és orgue català. Ara, en diem català perquè té orgue major i cadireta, i perquè els salmers són diatònics, i no cromàtics, i perquè els jocs no són partits sinó sencers, llevat de la batalla -baixons i clarins-, és l'únic joc que està partit. La disposició de registres és molt polivalent: els registres que hi ha aquí poden ser d'un orgue francès, alemany i, potser, italià i castellà -no tant. En un orgue castellà, normalment, no hi ha cadireta vertadera, d'esquena. No n'hi ha cap (d'orgue castellà amb cadireta). I amb tres teclats, molt tardanament. Així com nosaltres tenim orgues gòtics del segle XV, amb tres teclats, un d'ells no gaire lluny, que és el de Perpinyà, tal com havia estat a l'origen, un altre és el de la Seu de Mallorca, que encara hi és (la caixa) i altres que han desaparegut. Per exemple és molt maco el contracte de l'orgue de Girona que es va fer vers el 1480; és allò que en diem modèlic. L'orgue català és completament diferent de l'orgue castellà; és un altre plantejament".

Si bé és cert que l'orgue castellà parteix els jocs entre el do3 i el do dies3, l'orgue català presenta alguns jocs dividits entre el si2 i el do3. El corneta, per exemple, és de mà dreta, i parteix del do3. Quant a aquesta qüestió el Sr. Blancafort ens ex-

plica: "Es un costum que es té el de començar el mig registre de corneta en do. I aquí a Catalunya, doncs, la major part d'orgues ho tenen. Diguem Sant Sever, o Montblanc, o diguem el Vendrell. Ara més modernament es va introduir la manera i moda castellana, i segurament n'hi ha alguns, d'orgues, que deuen estar partits entre do i do diesi; ara, si agafem els compositors-organistes que han escrit música, potser l'únic que fa servir la participació catalana és Josep Elies, en canvi Joan Cabanilles no".

Sabem que l'origen de la trompeteria de batalla no és català: "Exactament no se sap quan arriba a Catalunya. Em sembla que arriba amb un orguener navarrès, Josep Sesma, vers el 1680, i aquest va fer l'orgue de la capella del Sant Crist de Lepant (a la catedral de Barcelona), el que està a dalt, amb dues façanes. Es un orgue molt aragonès, façana aragonesa. Però abans havia treballat a Santa Maria del Mar. Segurament, no se sap, no hi ha contractes per saber si va fer tal i tal cosa, va posar la trompeteria de batalla i els jocs partits. Perquè tots els organistes que es troben a Palència, León, Astorga, catalans, tots venen de Santa Maria del Mar. A Castella, no hi havia prou músics, i sempre que feien oposicions es presentaven, moltes vegades, valencians, aragonesos, catalans. Amb la condició que s'havien de nacionalitzar. En temps de Felip IV, molts organistes no eren admesos "Por ser extranjeros". Hi ha documents, i no pocs. Felip IV, els havia de fer l'autorització, nacionalitzar".

En resposta a la nostra pregunta respecte a l'afinació de l'orgue, i sobretot de cara a fer-hi concerts amb formacions de cambra que toquin amb instruments originals afinats al diapasó de l'època (415 Hz), el Sr. Blancafort ens respon: "L'orgue de Llívia està afinat a 440 Hz. Abans tots els orgues d'aquí eren afinats a to d'orgue. Jo he construït alguns orgues afinats així, el

del Sant Angel Custodi de València, un altre per unes monges de València, també. A València encara és viu aquest costum. Aquí (a Llívia) es podria fer un desplaçament dels balancons de la mecànica de l'orgue major -es podria transportar- no amb la cadireta ni amb el pedal". Estem del tot convençuts que aquest nou orgue, el qual contribueix al patrimoni artístic i organístic de la província de Girona, així com el de Catalunya, serà admirat i reconegut pels més prestigiosos organistes d'arreu. Un orgue curull d'il·lusions a l'espera de ser polsat en concerts i cursos especialitzats, així com en les celebracions del culte litúrgic de la parròquia, missió que també té encomanada. L'orgue, com a instrument que canta i salmeja amb l'assemblea del poble fidel, ha de recuperar el seu lloc, la seva dignitat. Molt sovint, i en força indrets, són mans inexper-

sionalment ni tan sols es plantejen. Aquest plantejament, però, serà útil i vàlid per a tota aquella persona que encara avui -l'orgue ha donat més que mostres suficients de la seva personalitat en el decurs de la seva llarga existència- és capaç de no entendre-ho. El nostre país -i és realment una llàstima- no ha recuperat, encara, la plaça de l'organista format, el càrrec d'organista, com en les èpoques dels veritables organistes: Gabriel Menalt, Josep Elies, Pere Alberch i Vila, Joan Cabanilles o Joan Baptista Comes, per esmentar-ne alguns dels Països Catalans. Sovint hi ha una manca de sensibilitat, i una bona dosi de bona fe -per dir-ho d'alguna manera-, i s'accepta tocar l'orgue, sense l'emotivitat vers l'instrument únicament per la raó de fer-ho, de fer un servei, litúrgicament parlant. Aquesta és la tasca de l'organista en el passat, i en el present en

E. PICAS El Punt

El nou orgue de Llívia, un dels millors de Catalunya.

tes les que afavoreixen un mal concepte de l'orgue i el ridiculitzen. Sovint són persones que amb una formació pianística confonen el tractament del teclat, no s'adonen que l'orgue és un instrument de vent i que res té a veure amb l'acció percudida de l'instrument de corda que és el piano -en aquest cas- i que l'orgue, cada orgue, ha de respirar, ni que sigui per acompanyar la litúrgia. Aquesta és una qüestió que els organistes formats profes-

molts indrets de l'estranger. A casa nostra encara no estem del tot sensibilitzats.

L'orgue de Llívia és, sens cap mena de dubte, un dels millors orgues que, construït a Collbató, i que aplega la tradició catalana, dóna cabuda a la gran literatura escrita per a l'"instrument rei", literatura que giravolta a l'entorn dels grans mestres clàssics, a l'entorn de Joan Sebastià Bach.

MODEST MORENO I MORERA